

David Foenkinos

Erotski

POTENCIJAL
MOJE ŽENE

Prevela s francuskog
Gordana Breberina

■ Laguna ■

Naslov originala

David Foenkinos

LE POTENTIEL ÉROTIQUE DA MA FEMME

Copyright © Éditions Gallimard, 2004.

Translation Copyright © 2012 za srpsko izdanje, LAGUNA

Kupovinom knjige sa FSC oznakom
pomažete razvoj projekta odgovornog
korišćenja šumskih resursa širom sveta.

SW-COC-001767

© 1996 Forest Stewardship Council A.C.

Za Viktora

*Kako da te dosegnem, talase sladostrasni,
tebe što daješ mi krila...**

M

*Razum mi uzalud ukazuje na tiraniju
čulnosti.***

LUJ ARAGON

* Stihovi popularne pesme Matjea Šedida, francuskog rokera libanskog porekla, poznatijeg pod pseudonimom M. (Prim. prev.)

** Prema prevodu Nikole Bertolina, Prosveta, Beograd, 1964. (Prim. prev.)

Prvi deo

JEDNA VRSTA ŽIVOTA

I

Ektor je imao facu junaka. Osećalo se da je uvek spreman da pređe na delo, prkosi svim opasnostima našeg nabujalog čovečanstva, zapali gomile žena, organizuje porodične odmore, razgovara u liftu sa komšijama i, kad je u formi, shvati film Dejvida Linča. Bio je neka vrsta savremenog junaka okruglih listova. Ali evo, odlučio je da izvrši samoubistvo. Viđali smo i bolje junake, hvala lepo. Izvesna sklonost ka teatralnosti navela ga je da se opredeli za metro. Svi će saznati za njegovu smrt, to će biti poput medijske najave filma koji će imati malu gledanost. Ektor je ljupko posrtao dok je, iz učtivosti, slušao obaveštenje preko razglasa da ne kupuje kartu od preprodavaca; ako ne uspe da se ubije, koristiće mu da se toga seti. Nismo znali ništa o njemu, pa smo se donekle nadali tom promašaju, ako ništa drugo, ono zato da bismo saznali može li se o ljudima suditi samo na

osnovu face. Ta njegova faca junaka bila je neverovatna. Vid je počeo da mu se magli, pilule za spavanje progutane su pre nego što im je istekao rok. U snu se bolje umire. Ispostavilo se da je to bila sreća, pošto je Ektoru pozlilo. Pogled mu je bio prazan. Zatekli su ga kako leži u hodniku metroa, bliže stanici Šatle-Le Al nego smrti.

Njegovo skljojano telo ličilo je na pobačeni fetus. Dvojica bolničara, nalik na dopingovane sportiste (ali sada se dobro pazimo da ne sudimo o ljudima na osnovu face), dođoše da ga oslobode pogleda svih tih putnika oduševljenih što vide da je nekome gore nego njima. Ektor je mislio samo na jedno: promašivši svoje samoubistvo, osudio je sebe na život. Prebačen je u bolnicu koja je upravo bila okrečena; logično je, dakle, što je na svakom koraku pisalo „sveže okrečeno“. Dosađivaće se nekoliko meseci na odeljenju za rekonvalescente. Ubrzo mu je izlizani kliše postao jedino zadovoljstvo: posmatrao je bolničarku, maglovito zamišljajući kako joj miluje grudi. Tonuo je u san sa tim klišeom, a da je ostao budan još samo tren priznao bi da je bolničarka ružna. Vegetirao je u stanju u kome mu je nezgrapnost delovala mitski. Takva ocena se činila prestrogom; ta bolničarka je mogla da bude privlačna između dve doze morfijuma. Tu je zatim bio i taj lekar koji je svraćao s vremena na vreme, onako kako se svraćá na žurku. Susreti su retko trajali duže od jednog minuta, morao je da deluje užurbano jer

je negovao svoj ugled (to je jedino što je negovao). Taj neverovatno preplanuo čovek tražio je od njega da isplazi jezik da bi zaključio kako ima lep jezik. Dobro je imati lep jezik, dobro se osećamo sa lepim jezikom, ali Ektor nije imao velike vajde od toga. Nije najbolje znao šta čeka, bio je teški depresivac koji jeca na dnu bunara. Predložiše mu da se javi porodici i prijateljima, ukoliko ih gospodin ima (diskretno mu pomenuše mogućnost da ih iznajmi). Te opcije su odbijene prilično neljubaznim ćutanjem, ali nećemo sad o tome. Ektor nije želeo nikoga da vidi. Tačnije, kao i svaki bolesnik, nije želeo da vidi nikoga ko bi ga video takvog. Stideo se što je čovečuljak manji od makovog zrna. S vremena na vreme, pozvao bi nekog prijatelja i pretvarao se da zove iz inostranstva – ovaj Veliki kanjon je stvarno veličanstven, koje gudure – pa bi spustio slušalicu, a zapravo je on sam bio Veliki kanjon.

Bolničarki je bio simpatičan, rekla mu je čak da je *originalan*. Možemo li da spavamo sa ženom koja misli da smo originalni? To je ključno pitanje. Apriori, ne: recimo da žene nikad ne spavaju s takvima i tačka. Ona pokaza zanimanje za njegov slučaj; u stvari, bolnički karton je bio sve što je ona znala o njegovom slučaju. Priznaćete da to i nije neka naročita reklama. Postoji li žena koja će vam se podati zato što nijednom niste preskočili DTP vakcinu? Ah, palite me, redovni primaoče vakcina. Bolničarka se često češkala po bradi. U tim trenucima zamišljala je da

je lekar; treba reći da je bilo prostora za tu ulogu. Tada bi stala tik uz Ektorov krevet. Ipak je ona erotski prelazila rukom preko belog čaršava, njeni negovani prsti podsećali su na noge na stepenicama, špartali su po belini.

Ektor je pušten iz bolnice početkom marta, mada mesec uopšte nije bio važan; uostalom, ništa nije bilo važno. Kućepaziteljka, žena čije godine niko više nije mogao da odredi, odglumi da se brinula zbog odsustva jednog stanara. Znao je ono kad je neko kobajagi zabrinut, kad zamišlja da je 1942. godina, i toliko krešti da bi od njegovog glasa voz iskočio iz šina.

„Gospodine Balanšiiiiin, baš mi je drago što vas vidim. Toliko sam se briiiinula...“

Ektor nije bio glup: pošto je bio odsutan duže od šest meseci, pokušavala je da iskamči poklon za poslednji Božić. Kako nije hteo da ide liftom, prvenstveno zbog straha da će naleteti na nekog komšiju i morati da objašnjava šta mu se desilo, vukao se stepenicama. Čuli su njegovo glasno dahtanje i zalepiše se za špijunke. Dok je prolazio, otvoriše se vrata. A nije čak bila nedelja! U toj zgradi je vladala zamorna dokonost. I uvek se nađe neki pijani komšija – sa kojim imate onoliko zajedničkih tačaka koliko i dve paralelne prave – koji vas natera da svratite kod njega. I sve to samo zato da biste triput pitali jedan drugog „Kako si?“ i triput odgovorili „Dobro, a ti?“. Nepodnošljiva prisnost. Kad čovek izađe iz bolnice,

voleo bi da živi u Švajcarskoj. Ili, još bolje, da je žena u nekom haremu. On izmisli da ga boli jetra kako bi otišao kući i komšija ga onda neminovno upita: „Nisi valjda zakačio cirozu na putu?“ Ektor se jedva primešno nasmeši i nastavi putešestvije. Najzad otvori vrata i pritisnu prekidač da bude svetlost. Ništa, naravno, nije pomerano. Ektoru se, međutim, činilo da je prošlo nekoliko života; odisalo je reinkarnacijom. Prašina je čuvala stan pre nego što ju je dosada navela da se razmnoži.

Pao je mrak, kao i svako veče. On skuva kafu da bi svojoj nesanići podario izgled normalnosti. Sedeći u kuhinji, slušao je mačke koje su se motale po olucima; nije znao šta da radi. Pomisli na svu poštu koju nije dobio. Pogled mu pade na ogledalce kupljeno u jednoj starinarnici; odlično se sećao te starinarnice i ta uspomena ga odmah prepade. Ponovo ga obuze groznica koju je osetio na dan kada ga je kupio, kao što osećamo miris neke osobe dok posmatramo njenu fotografiju. Nipošto ne sme da razmišlja o tome, to je gotovo; ozdravio je. Nikada više neće otići u neku starinarnicu da kupi ogledalo. On se nakratko osmotri. Posle šestomesečnog boravka u bolnici, lice mu je izgledalo drugačije. Prvi put u životu zamišljao je sigurnu budućnost; naravno, nije bio u pravu. Ali ovde niko neće da mu – već sada – razbije iluziju te sreće. I pre nego što krenemo u susret toj budućnosti, mogli bismo da se zadržimo na njegovoj ne baš savršenoj prošlosti.

II

Ektor je upravo doživeo najznačajniji trenutak u životu; onda kada je to najmanje očekivao, naleteo je na bedž „Nixon is the best“* iz vremena kampanje za izbor republikanskog predsedničkog kandidata 1960. Treba znati da su posle afere Votergejt predizborni bedževi koji se tiču Niksona bili relativno retki. Njegov glamurozni nos pomerao se polako gore-dole, kao kapci tinejdžerke kojoj grudi rastu neočekivano brzo. Zahvaljujući tom otkriću, mogao je da pobedi na nacionalnom takmičenju za vlasnika najboljeg predizbornog bedža. To je nešto o čemu malo znamo (pravo nam je zadovoljstvo da podelimo s vama svoja saznanja), ali postoje takmičenja kolekcionara. Oni se nadmeću u sakupljanju

* Engl.: Nikson je najbolji. (Prim. prev.)

retkih poštanskih maraka i novčića koliko u svečanoj toliko i prašnjavoj atmosferi. Ektor se prijavio u kategoriji bedževa, kategoriji u kojoj je te godine vladala neverovatno oštra konkurencija (razlog je bio porast broja ljubitelja značaka, što je oborilo cene na tržištu; mnogi čistunci okrenuli su se bedževima). Da bi neko mogao da se nada ulasku u četvrtfinale, morao je da ima vredne primerke. Ektor se nije brinuo, znao je koliko je nadmoćan i ponovo je proživljavao trenutak velikog otkrića u ušuškanom kutku svog sećanja. Grozničavo je koračao, sa rukama ispred sebe, kao da su antene – kolekcionar je bolesnik koji sve vreme pokušava da se izleći. Već dva dana je izbezumljeno lutao, pošto mu je nedostajao jedan bedž; poslednjih šest meseci bio je usredsređen na bedževe, to je bilo šest meseci sulude strasti, šest meseci u kojima njegov život nije bio ništa drugo nego bedž.

Uvek se treba čuvati Šveđana koji nemaju plavu kosu. Ektor je bio hladan kao špricer, svakog trena je mogao da potegne bedž „Nixon is the best“ pred Šveđaninovim užagrenim pogledom, pogledom koji tera na razmišljanje o stopi samoubistava u Švedskoj. Nismo uspeli da mu zapamtimo ime, ali nismo zaboravili njegov veličanstveni nastup prethodne godine, pošto je taj gospodin bio aktuelni prvak u kategoriji predizbornih bedževa. U svakodnevnom životu, Šveđanin je bio apotekar u jednoj

apoteci u Švedskoj. Pričalo se da je nasledio to zanimanje; profesionalni život kolekcionara često podseća na preveliko odelo. A što se tiče njihovog seksualnog života, on je miran kao najgori đak u razredu za vreme školskog raspusta. Kolekcionarstvo je jedna od retkih delatnosti koje se ne oslanjaju na zavođenje. Sakupljeni predmeti su štit, oni su poput konjskih naočnjaka. Jedino muve izbliza vide hladnu tugu koja izbija iz njih. Ta tuga se zaboravlja u takmičarskoj euforiji. Šveđanin je u tom trenutku bio na putu da zaboravi čak i reč „lek“. Njegovi roditelji, koji su ga podigli s ljubavlju kakvu injekcija oseća prema veni, nisu više postojali. Publika je zadržavala dah, to je bilo jedno od najuzbudljivijih finala kojima smo prisustvovali. Ektorov pogled se sreo sa pogledom Poljaka koga je eliminisao u polufinalu; osećalo se da ovaj ima knedlu u grlu – znak da još nije svario poraz. Odakle mu ideja da će ući u finale sa bedžom Leha Valense? Šveđanin je dozvoljavao da ga poremeti samo njegov intelektualni nivo; bilo je zatišje. Povremeno bi protrljao slepoočnice. Bilo je i više nego očigledno da je to trik koji treba da uzdrma protivnika, našeg Ektora. To su bili smešni pokušaji, naš Ektor je bio čvrst, iza njega je bilo višegodišnje kolekcionarsko iskustvo, bio je siguran u svog Niksona; njemu – Niksonu – sigurno bi bilo toplo oko srca kada bi znao da će jedan Ektor pobediti zahvaljujući njemu. To svakako neće imati veliku težinu u knjigama iz istorije i bilo je malo verovatno da će Ektorov nastup te večeri ublažiti

negativne posledice Votergejta. Stvari, ipak, nisu bile tako jednostavne (treba se čuvati Šveđana koji nemaju plavu kosu). Ta gnjida izvadi bedž *Bitlsa*. Publika se zace- ni od smeha, ali Šveđanin, koga to uopšte nije izbacilo iz ravnoteže, objasni kako je to bedž za kampanju za izbor vođe benda *Sergeant Pepper's Lonely Hearts Club*. Bednik je sigurno čuo za Ektorov bedž i zbunjivanje žirija bilo je najbolja taktika koju je uspeo da smisli. Gnjida švedska. Njegov plan je imao sve izgleda da uspe pošto se žiri (ruku na srce, to je bio neki bradonja) jedva primetno nasmeši. Ektor se pobuni, ali je to, sve u svemu, bilo smešno pošto on nije umeo da se buni: stisnuo je zube, u neku ruku. Recimo odmah šta se desilo: lukavčev pokušaj je ocenjen kao originalan i Ektor je proglašen gubitnikom. Bio je dovoljno dostojanstven, klimnuo je glavom protivniku i izašao iz dvorane.

Kad je ostao sam, on zaplaka. Ne zbog poraza, već je doživeo tolike uspone i padove, znao je da je karijera puna takvih trenutaka. Ne, plakao je zato što je situacija bila smešna: izgubio je od *Bitlsa*; to je bilo smešno i zato je plakao. Taj smešni trenutak ukazivao mu je na smešnu prirodu njegovog života; on prvi put oseti snagu da nešto promeni, snagu koja će mu omogućiti da prekine taj suludi proces pravljenja zbirki. Celog svog života nije bio ništa drugo do srce koje kuca u ritmu pronalazaženja predmeta. Sakupljao je poštanske marke, diplome,

slike čamaca u luci, karte za metro, prve stranice knjiga, plastične štapiće za mešanje kafe i ukrasne čačkalice, zapušače, trenutke s tobom, hrvatske izreke, igračkice iz kinder-jaja, salvete, figurice koje se stavljaju u česnicu, fotografske trake, suvenire, dugmad za manšete, termometre, zečje šape, krštenice, školjke iz Indijskog okeana, zvuke u pet ujutru, etikete sireva, ukratko, sakupljao je sve i svašta i uvek sa istim uzbuđenjem. Njegov život je odisao grozničavošću, sa svim onim razdobljima čiste euforije i najdublje depresije koje to može da podrazumeva. Nije se sećao nijednog trenutka u životu kada nije ništa sakupljao, kada nije bio u potrazi za nečim. Ipak, svaki put kada bi počeo da pravi novu zbirku, Ektor je mislio da će ona biti poslednja. Sistematski je, međutim, u svojoj zasićenosti pronalazio nove izvore nezasićenosti. U neku ruku, bio je Don Žuan kolekcionarstva.

Digresija

Ova poslednja slika je najtačnija. Neki muškarci su ženoljupci, a Ektor se može smatrati predmetoljupcem. Daleko od toga da ženu poredimo sa predmetom, ali zapažamo ipak očigledne sličnosti, a strepnje našeg junaka mogu se uporediti sa strepnjama preljubnika i svih muškaraca koji pate zbog ženske retkosti. Uostalom, ovo je priča o čoveku koji je voleo žene... Evo nekoliko